Universitatea "Emanuel" Oradea
Facultatea de Teologie Baptistă

DOCTRINA ISPĂŞIRII ÎN TEOLOGIA LUI ANSELM: NECESITATE SAU HAR DIVIN?

Disciplina: Teologie Dogmatică III
Profesor: Emil Bartoş
Student: Muntean Sorin

An universitar: 2000-2001

Cuprins

1. Introducere

2. Teorii majore ale ispăşirii

3. Necesitatea întrupării la Anselm

3.1 Argumentul lui Anselm

3.2 Ispăşirea-lucrarea lui Hristos sau a Tatălui?

3.3 Scurtă critică a argumentului lui Anselm

4. Ispăşirea ca şi necesitate obligatorie pentru Dumnezeu

5. Concluzii

1. Introducere

Doctrina ispăşirii ca şi dogmă a credinţei creştine a intrigat mulţi teologi producând numeroase controverse de-a lungul istoriei creştinismului, controverse generate de o serie de întrebări pe care oamenii şi le-au pus şi la care învăţaţii au încercat să dea răspunsuri cât mai satisfăcătoare.

Conform Bibliei, prin neascultarea lui Adam, omul a devenit păcătos şi lipsit de posibilitatea de a se mai înfăţişa înaintea lui Dumnezeu astfel cum a făcut-o în perioada de dinaintea căderii. În imposibilitatea refacerii relaţiei cu Dumnezeu, omul a căutat diferite mijloace de a se apropia de divinitate.[1] În perioada mozaică Dumnezeu are iniţiativa şi hotărăşte sistemul sacrificial ca mod de ispăşire sau substituţie pentru păcatele poporului. Acest sistem de jertfe va fi paradigma folosită de autorii Noului Testament pentru a explica sacrificiul Omului-Dumnezeu Isus Hristos.

La acest punct însă apar problemele: De ce a fost nevoie de această jertfă extraordinară a însăşi Fiului lui Dumnezeu? Cum a putut Dumnezeu să pedepsească un Om drept? De ce Dumnezeu, în Atotputernicia Sa, nu a fost în stare să găsească o altă soluţie pentru a-i răscumpără pe păcătoşi? În ce măsură moartea lui Hristos a fost una necesară şi în ce măsură a fost Dumnezeu constrâns să accepte această soluţie?

Eseul de faţă îşi propune să ofere unele răspunsuri la întrebările ridicate mai sus din perspectiva conceptului de ispăşire aşa cum apare el în teologia anselmiană. Vom analiza astfel teoria lui Anselm de Canterbury în raport cu celelalte teorii semnificative ale reconcilierii, abordând apoi problematica *necesităţii* morţii lui Hristos.

2. Teorii majore ale ispăşirii

Datorită faptului că nici un conciliu ecumenic nu a stabilit graniţele pentru reflecţiile cristologice asupra lucrării ispăşitoare a lui Hristos[2], au fost propuse mai multe idei care au influenţat Biserica într-o măsură mai mare sau mai mică:

Teoria sacrificiului este asociată în special cu Epistola către Evrei, prezentând sacrificiul lui Hristos ca şi un sacrificiu efectiv şi perfect, în stare să îndeplinească ceea ce sacrificiile vechi-testamentale puteau doar să indice, mai degrabă decât să realizeze.

Teoria răscumpărării este teoria clasică a ispăşirii în care crucea este văzută ca o victorie asupra păcatului, morţii şi a diavolului. Hristos este "Christus Victor", Cel care a cîştigat conflictul cosmic[3] în lupta cu Diavolul şi a eliberat omenirea de sub stăpânirea lui.

---

[1] Vezi de exemplu jertfele aduse de Abel şi Cain

[2] **Grenz, Stanley J.**, *Theology of the Community of God* p.444

[3] Aşa o numeşte **Daniel Migliore**, în *Faith seeking Understading,* p.152, în timp ce pentru **Grenz** reprezintă "imaginea dinamică a ispăşirii", cf. **Grenz,,** *op. cit.,* p.445

Teoria satisfacţiei: Anselm nu este de acord cu teoria clasică, el dezicându-se de altfel şi de orice noţiune conform căreia Dumnezeu l-ar fi înşelat pe diavol în acest proces al răscumpărării. Pentru el ispăşirea este o satisfacţie pe care omul o datorează lui Dumnezeu, dar fiindcă nu o poate plăti a fost necesar ca altcineva să facă acest lucru în locul lui, acest Altcineva fiind Dumnezeul-Om Isus Hristos. Imaginea este una obiectivă, ispăşirea lui Hristos neputând fi direcţionată către diavol, ci doar către Dumnezeu.[4]

Teoria influenţei morale a lui Abelard considera că moartea lui Hristos nu a putut satisface onoarea lui Dumnezeu, ea fiind îndreptată mai degrabă spre noi, eliberându-ne de frica mâniei lui Dumnezeu şi aprinzând în noi dorinţa de a-L iubi. Abelard vede moartea lui Hristos ca pe o demonstrare a dragostei lui Dumnezeu, accentuând prin aceasta dimensiunea divină a lui Hristos[5]. Teoria influenţei morale sau teoria liberală, este aşadar una subiectivă, în contrast cu cele ale răscumpărării şi ale ispăşirii. Hristos reconciliază umanitatea nu printr-o bătălie cosmică sau printr-o tranzacţie legală, ci prin arătarea dragostei lui Dumnezeu faţă de noi într-un mod atât de irezistibil încât suntem constrânşi să-i răspundem.[6]

Evaluarea teoriilor

În perioada reformei protestante şi apoi în cea a evanghelicilor moderni, abordarea obiectivă a continuat să fie cea dominantă. Calvin, preluând o imagine de la Luther, a sugerat că satisfacţia plătită de Hristos nu a fost direcţionată spre onoarea lui Dumnezeu, ci spre mânia Lui îndreptată împotriva păcatului. Dumnezeu ne-a condamnat în mod drept pentru păcatele noastre, în acest context Calvin vorbind despre lucrarea lui Hristos ca despre o substituire.[7]

Nici una din aceste teorii nu a reuşit însă să câştige o acceptare universală şi probabil că nici nu va reuşi.[8] Lucrarea de ispăşire a lui Hristos este atât de complexă încât nu o putem înţelege pe deplin. Ceea ce am încercat să facem a fost o trecere în revistă a principalelor teorii care se ocupă de această dogmă, reţinând contribuţiile pozitive pe care acestea şi le-au adus cu

---

[4] **Grenz,** *op. cit.*p.446. **Erickson** precizează că, pe lângă faptul că nu a implicat nici o plată oferită lui Satan, ispăşirea nu a fost direcţionată în primul rând spre om, ci Hristos a murit ca să satisfacă un principiu din însăşi natura lui Dumnezeu, principalul efect al morţii lui Hristos fiind astfel unul obiectiv. (**Erickson, Millard J.**, *Teologie Creştină vol.II,* p.380).

[5] **Erickson,** *op. Cit.* p.367

[6] **Daniel Migliore,** *op. Cit.,* p.153; sau aşa cum arată Lewis şi Demarest "vederea subiectivă a ispăşirii se focalizează pe schimbarea atitudinii pe care moartea lui Hristos o produce în păcătoşi…Această teorie susţine că dragostea lui Dumnezeu etalată pe cruce a copleşit ostilitatea păcătoşilor şi i-a convins să se pocăiască şi să se împace cu Dumnezeu." (**Lewis, Gordon R. & Demarest, Bruce A. (ed.)**, *Integrative Theology, vol.II,* p. 373).

[7] **Grenz,** *op. Cit.* P.449; în acelaşi timp Calvin încearcă să atenueze aparenta neînduplecare a concepţiei penale plasând-o în contextul sacrificiului, căutând astfel să accentueze că nu există nici o diviziune ostilă între Tată şi Fiu.

[8] **Ferguson, Sinclair B.; Wright, David F.(ed.),** *New Dictionary of Theology,* p.56

scopul de a ne forma o bază necesară abordării mai profunde a teoriei lui Anselm de Canterbury care urmează să fie expusă în continuare.

3. Necesitatea întrupării la Anselm

3.1 Argumentul lui Anselm

Elementele disparate conţinute în lucrările teologilor latini timpurii şi care au fost tratate separat şi nesistematic de către Augustin au fost adunate împreună în sec. al XI-lea de către Anselm într-o compactă teorie a satisfacţiei.[9] În cartea sa *Cur Deus Homo,* el discută din punct de vedere pur raţional motivul care a stat la baza întrupării şi mai apoi al morţii lui Hristos. După părerea lui Southern, argumentul lui Anselm poate fi împărţit în trei secvenţe complementare: problema, necesitatea soluţiei şi soluţia.[10]

"Omul a fost creat de Dumnezeu şi aşezat în paradis cu scopul de a-l învinge pe diavol, refuzându-l atunci când îl îndemna la păcat, pentru îndreptăţirea şi onoarea lui Dumnezeu."[11] Datorită faptului că nu a făcut acest lucru, omul a păcătuit şi a pierdut dreptul de a fi fericit. "Oricine păcătuieşte trebuie însă să-i restituie lui Dumnezeu onoarea de care l-a lipsit şi aceasta este satisfacţia pe care orice păcătos o datorează lui Dumnezeu".[12] Dumnezeu a fost lipsit aşadar de ceva şi El vrea acel lucru înapoi. "Satisfacţia trebuie să fie însă pe măsura păcatului"[13], ori omul nu poate plăti această satisfacţie, singurul care ar putea-o face fiind Dumnezeu. Prin urmare, "deoarece satisfacţia nu poate fi achitată decât de Dumnezeu şi nu trebuie să fie achitată decât de om, atunci e necesar ca aceasta să fie achitată de către un Dumnezeu-om."[14]

3.2 Ispăşirea-lucrarea lui Hristos sau a Tatălui?

O primă necesitate despre care Anselm vorbeşte este aceea ca Fiul să accepte voinţa Tatălui şi de a realiza ispăşirea. De fapt, acesta este primul subiect pe care Anselm îl discută în

[9] **Kung, Hans**, *On Being a Christian,* p.421
[10] **Southern, R.W**., *Saint Anselm-A Portrait in the Landscape*, p.206
[11] **Anselm de Canterbury,** *De ce s-a făcut Dumnezeu om*, p.161
[12] *idem.* p.105
[13] *idem.* p.151
[14] *idem.* p.193

carte, arătând că Fiul a ales de bună-voie această lucrare, însă şi "Tatălui i-a plăcut vrerea Fiului şi fiindcă nici nu l-a împiedicat să voiască sau să îndeplinească ceea ce voia, pe drept se afirmă că Tatăl a vrut ca Fiul să înfrunte moartea, deşi nu iubea suferinţele Fiului."[15]

Dilema care apare este cum a putut să fie moartea lui Hristos necesară şi în acelaşi timp un sacrificiu voluntar şi liber. Anselm discută atât necesitatea "a posteriori" cât şi cea "a priori", încercând să demonstreze motivele absolute şi pentru necesitatea unui Dumnezeu-om şi pentru necesitatea ca ispăşirea să aibă loc exact în modul în care ea s-a desfăşurat.[16] După părerea lui Pannemberg însă, în particular, teoria satisfacţiei a lui Anselm ar putea presupune diotelismul în cea mai periculoasă extremă, teoria fiind intensiv interesată în spontaneitatea cu care voinţa umană a lui Isus s-a oferit lui Dumnezeu, ceea ce înseamnă independenţa voinţei umane din Isus împotriva celei divine.[17]

O altă problemă care apare este dacă Anselm a tratat lucrarea ispăşitoare a lui Hristos ca pe o lucrare a lui Dumnezeu Însuşi. După părerea lui C. Gunton, limbajul trinitarian folosit de Anselm ne învaţă că satisfacţia este ceva ce *Fiul*, în numele umanităţii, dar şi al lui Dumnezeu, *oferă* Tatălui[18]dar, pe de altă parte, Anselm este întotdeauna atent în a-L expune pe Tatăl ca fiind cooperant în în schema răscumpărării, ispăşirea fiind lucrarea Sfintei Treimi.[19]

Răspunsul dat de Aulen la această problemă este că într-adevăr, Anselm şi succesorii lui au tratat ispăşirea ca fiind, într-un sens, lucrarea lui Dumnezeu (Tatăl) – El este autorul planului, El l-a trimis pe Fiul Său şi L-a rânduit astfel încât satisfacţia cerută să fie îndeplinită. Cu toate acestea, ea nu este lucrarea lui Dumnezeu în cel mai deplin sens.[20]

---

[15] *idem.* p.97

[16] **Braaten, Carl E.; Jenson, Robert W. (ed.)**, *Christian Dogmatics, vol.II,* p.21 Anselm oferă două răspunsuri (cf. cu **Boice, James M.**, *Fundamente ale credinţei creştine* p.273): primul este că mântuirea trebuia realizată de Dumnezeu deoarece nimeni altcineva nu ar fi putut să o realizeze. Al doilea răspuns este că, aparent contradictoriu, mântuirea trebuie realizată şi de om. Omul este singurul care i-a greşit lui Dumnezeu şi, prin urmare, trebuie să îndrepte greşeala făcută. Astfel stând lucrurile, mântuirea poate fi realizată numai de cineva care este atât Dumnezeu , cât şi om, adică de Isus Hristos.

[17] **Pannemberg, Wolfhart,** *Jesus-God and Man,* p.295; Lucrarea lui Isus, în conformitate cu Anselm, devine astfel meritorie, afirmă Pannemberg, numai din cauza independenţei Sale, din cauza spontaneităţii.

[18] **Gunton, Colin E.**, *The Actuality of Atonement,* p.92

[19] **Rashdall, Hastings**, *The Ideea of Atonement in Christian Theology,* p.357; vezi de asemenea şi **Goldingay, John (ed.),** *Atonement today,* p. 195, 200. Mai mult decât atât, Fairweather este de părere că, "de la început la sfârşit, argumentul este dominat de acţiunea lui Dumnezeu…Aici este desigur o dualitate, în sensul că satisfacţia cerută şi realizată este un act uman, dar dragostea omnipotentă a lui Dumnezeu este cea care a făcut ca acest act uman acceptabil să fie şi posibil." (**Fairweather, Eugen R.**, *A Scholastic Miscellany: Anselm to Ockam,* p.56)

[20] **Aulen, Gustaf**, *Christus Victor,* p.88 Practic, înlocuitorul nostru pe cruce a fost, aşa cum arată şi John Stott, "Dumnezeu în Hristos",care a fost cu adevărat şi pe deplin şi Dumnezeu şi om şi care din pricina aceasta a fost singurul calificat să-L reprezinte atât pe Dumnezeu cât şi pe om şi să acţioneze ca intermediar între ei. (**Stott, John R.W.**, *Crucea lui Hristos,* p. 152)

3.3 Scurtă critică a argumentului lui Anselm

Anselm vede deci ispăşirea ca pe o achitare de către rasa umană a ceea ce datora lui Dumnezeu printr-un substitut pe care Dumnezeu Însuşi L-a asigurat. Este o satisfacţie a dreptăţii divine şi, de asemenea, o înfrângere a diavolului, lucrul izbitor fiind însă acela că nimic nu este datorat diavolului. Tot ce este datorat este datorat lui Dumnezeu.[21]

Privind la *Cur Deus Homo* ca la o piesă a unui argument logic, John Macquarie o consideră ca având unele merite, indicând că, dacă există un Dumnezeu Creator care este preocupat de greşelile creaturilor Sale, atunci vreo formă a întrupării ar fi mijlocul de a le ajuta. Dar ca şi piesă de teologie, ea este respingătoare multor cititori din cauza Dumnezeului legalist care li se pare a fi subcreştin.[22]

Principala critică care i s-a adus însă lui Anselm a fost aceea că el vede totul prin prisma societăţii feudale în care trăia.[23] Dumnezeu ne apare astfel ca un domn feudal mai degrabă decât Tatăl lui Hristos. După părerea lui Al. McGrath, Anselm a făcut însă ceea ce orice predicator bun ar face: a folosit analogia contemporană a feudalilor pentru a-şi susţine punctul teologic.[24]

4. Ispăşirea ca şi necesitate obligatorie pentru Dumnezeu

Este necesar ca unii oameni să ajungă la fericire, afirma Anselm în cap. XXV al primei sale cărţi din *Cur Deus Homo,* şi dacă e nepotrivit pentru Dumnezeu să îl conducă pe omul atins de păcat la acea fericire pentru care l-a creat fără nici o pată, ca să nu pară că se căieşte de bunul plan început sau că nu poate îndeplini ceea ce şi-a propus, atunci, cu atât mai mult, în virtutea aceleiaşi inconvenienţe, e imposibil ca nici un om să nu fie purtat către acea fericire pentru care a

[21] **Letham, Robert**, *The work of Christ,* p.164

[22] **Macquarie, John**, *Jesus Christ in Modern Thought,* p.169; Macquarie îi recunoaşte totuşi lui Anselm marele merit de insista pe problema relaţionării dintre persoana lui Hristos şi lucrarea Sa. În acelaşi timp el vede înţelegerea lui Dumnezeu şi chiar a salvării ca fiind foarte problematice din cauza tratării negative a ispăşirii ca o scăpare de pedeapsă-p.401

[23] vezi **Garret, James Leo**, *Systematic Theology, vol.II,* p.22 şi **Letham,** *op. cit.,* p.165

[24] **McGrath, Alister E.,** *A Cloud of Witnesses,* p.4

fost creat.[25] Cu alte cuvinte, Dumnezeu l-a creat pe om drept pentru a putea fi fericit, bucurându-se de Dumnezeu. Din cauza păcatului el a pierdut acest drept, dezonorându-L pe Dumnezeu şi această realitate poate fi reparată, aşa cum am văzut, doar prin ispăşirea unui Dumnezeu-om. Şi aici intervine marea problemă a necesităţii morţii lui Hristos[26]: dacă Dumnezeu nu vroia să renunţe la planul Său pe care îl avea cu omenirea (din cauza păcatului acesteia) şi nici nu putea să continue acest plan decât în cazul în care Dumnezeul-om ar realiza ispăşirea pentru umanitate, concluzia raţională este că Dumnezeu a fost constrâns să ducă la îndeplinire acest plan al ispăşirii.

Anselm pune astfel în discuţie libertatea lui Dumnezeu, consecinţa principală fiind aceea că, în acest caz, mântuirea lui Dumnezeu nu mai este atât un act făcut pentru noi, cât pentru Dumnezeu, ea nemaiputând fi considerată a fi un har.[27]

Mântuirea este necesar să existe, conchide Anselm[28], după ce a arătat că ea nu "este de găsit" dacă Hristos nu există[29]. Cu alte cuvinte, el pune pecetea necesităţii pe existenţa lui Hristos şi, de aici, pe mântuirea pe care o aduce. Mântuirea a fost posibilă doar prin cruce, prin urmare ispăşirea a fost un eveniment necesar deoarece, argumentează Anselm, Dumnezeu nu se poate căi de planul bun început şi nu e posibil ca El să nu fie în stare să îndeplinească ceea ce şi-a propus.[30]

Aici însă Anselm scapă din vedere un lucru. În concepţia sa, el consideră că omul a fost creat pentru a ajunge la fericire (acesta este planul bun al lui Dumnezeu), motivând că este necesar ca acest lucru să se întâmple şi că e imposibil ca nici un om să nu reuşească să îndeplinească acest deziderat.[31] Greşeala lui însă, este situarea în timp a planului lui Dumnezeu. Dacă am presupune că ispăşirea realizată de Hristos a fost necesară, atunci trebuie să acceptăm că ea are acest caracter al necesităţii pentru a salvgarda planul bun al lui Dumnezeu care trebuie

---

[25] **Anselm de Canterbury,** *De ce s-a făcut Dumnezeu om*, p.175

[26] McIntyre o consideră ca fiind "testul pentru ca orice lucrare asupra morţii lui Hristos să fie considerată ca o prezentare serioasă a doctrinei despre ispăşire" (**McIntyre, John**, *The Shape of Soterilogy,* p.17)

[27] "Ce recunoştinţă îi datorăm lui Dumnezeu pentru ceea ce săvârşeşte în folosul Sau? Mai mult cum vom putea pune pe seama graţiei [lui Dumnezeu] izbăvirea noastră, dacă ne mântuieşte din necesitate?" (**Anselm** .187-189).

[28] **Anselm de Canterbury,** *op. cit.* p. 175;

[29] *idem* p. 173;

[30] *idem* p. 175;

[31] *ibidem;* Fericirea la care Anselm se referă este aceea de a avea părtăşie cu Dumnezeu, glorificându-L şi închinându-I-se veşnic, onoarea adusă lui Dumnezeu fiind cu atât mai mare cu cât, prin aceasta, omul îl învinge pe diavol: "Omul a fost aşezat în paradis cu scopul de a-l învinge pe diavol, refuzându-l [atunci când] îl îndemna la păcat, pentru îndreptăţirea şi onoarea lui Dumnezeu" *idem,* p. 159-161.

dus până la capăt. Planul lui Dumnezeu (din punctul de vedere temporal al omenirii), a fost făcut înainte de întemeierea lumii şi a fost încheiat înainte de desfăşurarea primului act – Genesa 1. Datorită acestui fapt, şi jertfa lui Hristos a fost "programată" dinainte: Hristos a fost cunoscut mai înainte de întemeierea lumii (1 Pt 1:20), fiind rânduit mai dinainte de Dumnezeu să fie o jertfă de ispăşire.[32]

Prin urmare, jertfa lui Hristos nu a fost necesară în momentul istoric 33 AD. A fost ea necesară atunci în momentul "proiectării" planului lui Dumnezeu? Aşa cum arată şi Anselm[33], Dumnezeu nu vroia moartea Fiului. El vroia doar ca lumea să fie mântuită, dorinţa aceasta venind ca o poruncă pentru Fiu, care a fost ascultător până la moarte[34].

Vedem aşadar că nu există nici o necesitate: Hristos a ales liber să împlinească voia Tatălui, motiv pentru care şi răsplata Lui este atât de mare[35]. Tatăl, pe de altă parte, nu a dat drumul planului Său până în momentul alegerii Fiului, iar dacă Acesta nu ar fi făcut-o şi fiindcă altcineva nu putea să o facă (satisfacţia era necesar să fie achitată de un Dumnezeu-Om[36] – aceasta fiind de altfel singura necesitate reală!), desfăşurarea planului lui Dumnezeu probabil că nu s-ar mai fi realizat.

În răspunsul pe care Anselm îl dă acestei probleme, el pune totuşi lucrarea lui Dumnezeu pe seama graţiei divine, motivând că Dumnezeu şi-a început lucrarea pentru noi, nu pentru El, deoarece Lui nu îi lipsea nimic. Necesitatea apare datorită faptului că, ştiind dinainte că omul are să păcătuiască, Dumnezeu S-a obligat ca să spunem aşa, din proprie voinţă să ducă la îndeplinire bunul plan început creându-l pe om.[37]

Pentru Brunner, necesitatea la Anselm este dedusă ca ceva absolut, care izvorăşte din natura lui Dumnezeu, cu referire la slava Sa, acesta fiind însă elementul nescriptural din doctrina sa. Pe de altă parte, arată Brunner, ideea conform căreia Dumnezeu a ales simplu să acţioneze astfel este de asemenea mai puţin decât ceea ce afirmă Biblia, întrucât aceasta ar face din întreaga lucrare a ispăşirii un act arbitrar, incomprehensibil, al lui Dumnezeu, din acest motiv, concluzia lui fiind aceea formulată de Calvin conform căreia, din punct de vedere al cunoştinţei

---

[32] Cf. Rom. 3:25; vezi şi 2 Tim 1:9-10; Tit 1:2-3.
[33] **Anselm de Canterbury,** *op. cit.,* p. 93;
[34] Filipeni 2:8;
[35] cf. Fil. 2:9-11 şi Ap. 5:8-14;
[36] **Anselm de Canterbury,** *op. cit.,* p.193;
[37] *idem,* p.189-191Concluzia lui **Anselm** este că Dumnezeu nu săvârşeşte nimic din necesitate, fiindcă în nici un fel nu este constrâns sau împiedicat să înfăptuiască ceva, dar totuşi, am putea spune că este necesar ca bunătatea Lui,

creştine, nu ne putem imagina nici o altă posibilitate de ispăşire decât cea care a avut loc în Hristos. Noi recunoaştem aceasta ca singura posibilitate, dar nu ne putem permite să exprimăm vreo opinie asupra ipotezei dacă Dumnezeu ar fi avut sau nu o altă alternativă, o asemenea speculaţie fiind inutilă şi arogantă.[38]

Paul Helm atenţionează asupra faptului că trebuie să fim precauţi cu privire la accentul pus pe necesitatea întrupării, deoarece Anselm este interesat de imputarea vreunei necesităţi de orice tip acţiunilor divine.[39] El consideră necesitatea prin care Dumnezeu face ceea ce face o "necesitate internă", necesitate care se ridică din propriul caracter al lui Dumnezeu şi din propria Sa alegere, o alegere necondiţionată de vreun factor extern Lui şi în deplin acord cu caracterul Său. Limbajul necesităţii este astfel permisibil doar dacă este înţeles ca exprimând imuabilitatea lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, Dumnezeu a avut un motiv bun pentru crearea acestei lumi, dar acest motiv nu a *necesitat* atât de mult încât să-L *încline* pe Dumnezeu să o facă. Ca urmare a apariţiei păcatului, Dumnezeu a trebuit să aleagă între a ierta acest păcat sau a-l lăsa pe om să suporte consecinţele propriei neascultări, adică moartea. Şi deoarece Dumnezeu a ales prima variantă, El putea să o facă *numai* într-un mod care era în conformitate cu propria Sa natură perfectă. [40]

Helm recunoaşte aşadar şi el libertatea lui Dumnezeu de a răscumpăra omenirea căzută, dar o leagă de caracterul lui Dumnezeu, accentuând însă faptul că Dumnezeu nu a fost constrâns nici de logică, nici de vreo necesitate exterioară Lui să răscumpere umanitatea.

---

datorită imuabilităţii Sale, să desăvârşească ceea ce a început cu privire la om, de şi tot binele pe care îl înfăptuieşte este graţie divină.

[38] **Brunner, Emil**, *The Mediator,* p.472 n.1; Ceea ce Brunner face aici este să recunoască, la fel ca şi Anselm, adevărul că mântuirea este datorată harului lui Dumnezeu şi el face aceasta eliberându-L, ca să spunem aşa, pe Dumnezeu de orice antropomorfisme din partea omului care, deşi realizează că crucea este singura cale posibilă în care sfinţenia absolută şi mila absolută a lui Dumnezeu sunt revelate împreună, nu poate spune "Crucea a trebuit să se întâmple."

[39] **Helm, Paul**, *Faith and Understanding,* p. 133

[40] *idem,* p.133-134; Helm precizează că şi acest *numai* nu este o constrângere externă, ci una a propriului Său caracter moral, concluzia sa fiind aceea conform căreia Anselm încearcă să arate că, dacă Dumnezeu vrea să răscumpere omenirea, atunci răscumpărarea trebuie să aibă un caracter anume şi prin urmare ea nu este absolut necesară, ci condiţionată sau ipotetic necesară.

5. Concluzii

În momentul în care Dumnezeu, în libertatea Sa, a decis să creeze umanitatea, El ştia că aceasta va cădea în păcatul neascultării şi, ca urmare, nu mai era demnă pentru scopul pentru care a fost creată: acela de a sta în prezenţa lui Dumnezeu şi de a-I aduce slavă. De partea sa, omul nu era capabil să-şi rezolve această problemă, singurul care ar fi putut să o facă fiind Dumnezeu.

Plecând de la aceste premise, Anselm de Canterbury a arătat de ce a trebuit Dumnezeu să se facă om demonstrând că doar un Dumnezeu-Om putea realiza această lucrare a ispăşirii şi că Cel ce a şi făcut-o practic este "Cel ce nu a putut să existe (în viaţa Sa umană) decât fiindcă trebuia să moară", adică omul Isus Hristos.

Dumnezeu aşadar era în Hristos (2Cor. 5:19), împăcând lumea cu Sine, şi aceasta nu din vreo necesitate sau constrângere oarecare, ci doar pe baza harului Său, deoarece nu i se poate imputa condiţia necesităţii unui eveniment pornit exclusiv din iniţiativa lui Dumnezeu. Prin urmare Dumnezeu a ales în mod liber această soluţie a răscumpărării, Fiul Său alegând la fel de liber funcţia prin care ispăşirea urma să fie realizată, singura motivaţie fiind dragostea faţă de oameni.

Bibliografie

Anselm de Canterbury, *De ce s-a făcut Dumnezeu om,* Ed. Polirom, Iaşi, 1997;

Aulen, Gustaf, *Christus Victor,* Macmillan, N.Y., 1969;

Boice, James M., *Fundamente ale credinţei creştine,* Ed. Institutului Biblic Emanuel, Oradea, 2000;

Braaten, Carl E.; Jenson, Robert W. (ed.), *Christian Dogmatics, vol.II,* Fortress Press, Philadelphia, 1984;

Brunner, Emil, *The Mediator,* Westminster Press, Philadelphia, 1947;

Erickson, Millard J., *Teologie Creştină, vol. II,* Ed. Cartea Creştină, Oradea, 1998;

Fairweather, Eugen R., *A Scholastic Miscellany: Anselm to Ockam,* The Macmillan Co.,N.Y., 1970;

Ferguson, Sinclair B.; Wright, David F.(ed.), *New Dictionary of Theology,* IVP, Leicester, England, 1988;

Garret, James Leo, *Systematic Theology, vol.II, ,* Eerdmans, Grand Rapids, Mi., 1995;

Grenz, Stanley J., *Theology of the Community of God,* Broadman & Holman Publ., Nashville, Tennesse, 1994;

Goldingay, John (ed.), *Atonement today,* SPCK, 1995

Gunton, Colin E., *The Actuality of Atonement,* T&T Clark, Edinburgh, 1994;

Helm, Paul, *Faith and Understanding,* Eerdmans, Grand Rapids, Mi., 1997;

Kung, Hans, *On Being a Christian,* Doubleday, Garden City, N.Y., 1976;

Letham, Robert, *The work of Christ,* IVP, Leicester, 1993;

Lewis, Gordon R. & Demarest, Bruce A. (ed.), *Integrative Theology, vol.II,* Zondervan, Grand Rapids, Mi., 1990

Macquarie, John, *Jesus Christ in Modern Thought,* SCM Press, London, 1992;

McGrath, Alister E., -*Christian Theology-An Introduction,* Blackwell, Oxford, 1994;

-A Cloud of Witnesses, Zondervan, Grand Rapids, Mi., 1990;

McIntyre, John, *The Shape of Soteriology,* T&T Clark, Edinburgh, 1992;

Migliore, Daniel L., *Faith seeking Understading, ,* Eerdmans, Grand Rapids, Mi., 1991;

Pannemberg, Wolfhart, *Jesus-God and Man,* SCM Press, London, 1992;

Rashdall, Hastings, *The Ideea of Atonement in Christian Theology,* Macmillan, London, 1920;

Southern, R.W., *Saint Anselm-A Portrait in the Landscape,* Cambridge, University Press, 1990;

Stott, John R.W., *Crucea lui Hristos,* SMR, Wheaton, Illinois, 1992;